

מסכת ראש השנה פרק ד' - "יום טוב"

116. כט, ב

רפ"י

מתני'

יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין. בגמרא מפרש לה: אבל לא במדינה. לא בירושלים ולא בגבולין: אלא ביבנה. שהיתה שם סנהדרי גדולה בימיו וכן בכל מקום שגלתה סנהדרין אבל לא בבית דין של עשרים ושלשה: ועוד זאת היתה ירושלים. בעודה בבנינה יתירה בתקיעת שבת על יבנה: שכל עיר שרואה את ירושלים ושומעת ויכולה לבא כו'. מפרש בגמרא מאי תנא דקאמר ועוד:

גמ'

זכרון תרועה. ולא תרועה ממש אלא מקראות של תרועה יאמרו: מלאכה היא. בתמיה: גזירה שמא יטלנו וכו'. ובמקדש לא גזר דאין איסור שבות דרבנן במקדש:

מתניתין

יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת: במקדש - היו תוקעין. אבל לא במדינה.

משחרב בית המקדש:

התקין רבן יוחנן בן זכאי:

שיהו תוקעין בכל מקום שיש בו בית דין.

אמר רבי אלעזר:

לא התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא ביבנה בלבד.

אמרו לו: אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין.

ועוד זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה,

שכל עיר שהיא רואה ושומעת וקרובה ויכולה לבוא - תוקעין.

וביבנה - לא היו תוקעין, אלא בבית דין בלבד.

גמרא

מנא הני מילי?

אמר רבי לוי בר לחמא אמר רבי חמא בר חנינא:

כתוב אחד אומר: "שבתון זכרון תרועה" (ויקרא כג-כד).

וכתוב אחד אומר: "יום תרועה יהיה לכם" (במדבר כט-א)!

לא קשיא:

כאן - ביום טוב שחל להיות בשבת,

כאן - ביום טוב שחל להיות בחול.

אמר רבא:

אי מדאורייתא היא,

במקדש היכי תקעין?

ועוד,

הא לאו מלאכה היא,

דאצטריך קרא למעוטי.

דתנא דבי שמואל:

"כל מלאכת עבודה לא תעשו"⁴⁰ (ויקרא כג, ח).

יצתה תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה.

אלא אמר רבא:

מדאורייתא - מישרא שרי,

ורבנן - הוא דגזור ביה, פדרבה.

דאמר רבה:

הכל חייבין בתקיעת שופר,

ואין הכל בקיאים בתקיעת שופר,

גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים.

והיינו טעמא דלולב,

והיינו טעמא דמגילת.

⁴⁰ בהרבה מקומות מופיע פסוק זה ונחלקו הראשונים לאיזה פסוק הסוגיה מתכוונת. ועיין בשוטנשטיין שמרחיב בענין.

117. כט, ב

רש"י

והיו כל הערים. שסביבות יבנה :
 מתכנסים. לשם לשמוע תקיעה
 משלוחי בית דין לפי שהיו
 רגילין כן בירושלים :
 בני בתירה. גדולי הדור היו :
 נדון. אם יש לגזור אף במקום
 בית דין שמא יטלנו :
 ואין משיבין לאחר מעשה. גנאי
 הוא שנוציא לעז טועים על
 עצמינו :
 בית דין דאקראי. לתנא קמא
 תקעינן ותנא דאמרו לו סבר
 אחד יבנה ואחד כל מקום שיש
 בו בית דין קבוע דומיא דיבנה :

"מִשְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִתְקִין רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַנְאִי [שְׁיָהוּ תוֹקְעִין בְּכָל מְקוֹם שֵׁישׁ בּוֹ בֵּית דִּין.
 אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר:
 לֹא הִתְקִין רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַנְאִי אֶלָּא בֵּיבְנָה בְּלִבְד.
 אָמְרוּ לוֹ: אֶחָד יִבְנֶה וְאֶחָד כָּל מְקוֹם שֵׁישׁ בּוֹ בֵּית דִּין]."

תנו רבנן:

"פַּעַם אַחַת חָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת,
 וְהָיוּ כָּל הָעָרִים מִתְכַּנְּסִין⁴¹,
 אָמַר לָהֶם רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַנְאִי לְבָנֵי בְּתִירָה: נִתְקַע.
 אָמְרוּ לוֹ: נְדוֹן.
 אָמַר לָהֶם: נִתְקַע וְאַחַר כֵּן נְדוֹן.
 לְאַחַר שֶׁתְּקַעוּ, אָמְרוּ לוֹ: נְדוֹן.
 אָמַר לָהֶם: כָּבֵד נִשְׁמָעָה קֶרֶן בֵּיבְנָה, וְאִין מְשִׁיבִין לְאַחַר מַעֲשֵׂה."

"אמר רבי אלעזר:

לא התקין רבן יוחנן בן זנאי אלא ביבנה בלבד.
 אמרו לו: אחד יבנה, ואחד כל מקום שיש בו בית דין."

"אמרו לו" - היינו תנא קמא!

איכא בינייהו:

כי דינא דאקראי.

⁴¹ הוכנס לדפוס ע"פ גירסת רשי.

רש"י

ועם בית דין. הוא דתקעין :
אלא דאילו בירושלים. תוקעין
בשבת יחידים שאינן שלוחי ב"ד
והא מילתא חסרה ממתניתין
ומיבעי לן לתרוצה הכי :
בין בזמן בית דין. עד שש שעות
שהיו בית דין יושבין :
בין שלא בזמן בית דין. שהלכו
לבתיהן :

איכא דמתני לה וכו'. מאי ועם
בית דין (בפני ב"ד) דקאמר רב
הונא בזמן ב"ד דהא ליכא
לפרושי האי ועם ב"ד בפני ב"ד
דהא בכל ארצכם כתיב (ויקרא
כה) :

118. כט, ב - ל, א

"אָמְרוּ לוֹ אֶחָד יִבְנֶה וְאֶחָד כֹּל מְקוֹם שֵׁישׁ בּוֹ בֵּית דִּין".

אָמַר רַב הוּנָא:

וְעַם בֵּית דִּין.

ל,א

מאי "ועם בית דין"?

בפני בית דין,

ל'אפוקי שלא בפני בית דין - דלא.

מתיב רבא:

"וְעוֹד זֹאת הֵיחָד יְרוּשָׁלַיִם יִתִּירָה עַל יִבְנֶה" וְכו'.

מאי "ועוד זאת"?

אילימא כדקתני "זאת" מיבעי ליה,

אָלָא, דבירושלים - תוקעין יחידין,

וביבנה - אין תוקעין יחידין.

"וביבנה אין תוקעין יחידין"?

והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר:

כי מסיים שליחא דציבורא תקיעה ביבנה לא שמע איניש קל אוניא מקל תקועיא [דיחידאי]

אָלָא לָאו

דבירושלים - תוקעין בין בזמן בית דין, ובין שלא בזמן בית דין,

וביבנה: בזמן בית דין - אין, שלא בזמן בית דין - לא.

הא בזמן בית דין - מיהא תוקעין ואפילו שלא בפני בית דין.

לָאו!

דאילו בירושלים - תוקעין בין בפני בית דין, בין שלא בפני בית דין.

וביבנה - בפני בית דין - אין, שלא בפני בית דין - לא.

איכא דמתני להא דרב הונא אהא,

דכתיב: **"בְּיָוֶם הַמִּפְגָּדִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל אֲרָצְכֶם"** (ויקרא כה-ט) - מלמד שכל יחיד ויחיד חייב לתקוע.

אָמַר רַב הוּנָא:

"וְעַם בֵּית דִּין" - מאי?

וְעַם בֵּית דִּין - בְּזִמְנֵי בֵּית דִּין,

ל'אפוקי שלא בזמן בית דין, דלא.

מתיב רבא:

"תְּקִיעַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹבֵל דוּחָה אֶת הַשָּׁבַת בְּגִבּוּלֵי אִישׁ וּבֵיתוֹ".

מאי "איש וביתו"?

אילימא: איש ואשתו - איתתא מי מיחייבא?! והא מצות עשה שהזמן גרמא היא,

וכל מצות עשה שהזמן גרמא - נשים פטורות!

אָלָא לָאו, איש בביתו, ואפילו שלא בזמן בית דין.

לָאו,

לעולם בזמן בית דין.

מתיב רב ששת:

"שׁוּה הַיּוֹבֵל לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה: לְתַקִּיעָה וְלִבְרָכוֹת,

אָלָא שְׂבִיבֵל - תוקעין בין בבית דין שקידשו בו את החדש,

ובין בבית דין שלא קידשו בו את החדש.

רס"י

ובר"ה לא היו תוקעין. כשחל להיות בשבת אלא בבי"ד הגדול של סנהדרין הגדולה המקדשין את החדשים ורבי אליעזר היא: **כי מסיים שליחא דציבורא כו'.** ואף ביי"ט שחל להיות בשבת דלהכי נקט יבנה: **אלא לאו דאילו ביובל תוקעין.** היחידים בין בזמן בית דין כו': **לא לעולם בזמן בי"ד.** והכי קאמר ביובל כל יחיד ויחיד תוקע בזמן בי"ד אפי' שלא בפני בי"ד ובר"ה בפני בי"ד אין שלא בפני בי"ד לא: **איתמר נמי.** כרב הונא: **אין תוקעין.** יחידים ביוה"כ ביובל אלא בזמן שבי"ד יושבין במקומן והתוקעין תוקעין בכל העיר: **ננערו לעמוד.** נעקרו ממושבים כדי לעמוד ולילך:

וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע, ובראש השנה - לא היו תוקעין אלא בבית דין שקידשו בו את החדש, ואין כל יחיד ויחיד חייב לתקוע."

מאי "אין כל יחיד ויחיד חייב לתקוע"?

אילמא: דביובל - תוקעין יחידין, ובראש השנה - אין תוקעין יחידין, והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר:

כי הוה מסיים שליחא דציבורא תקיעתא ביבנה,

לא שמע איניש קל אוניה מקל תקועיא דיחידאי!

אלא לאו דאילו ביובל תוקעין בין בזמן בית דין, בין שלא בזמן בית דין, ובראש השנה בזמן בית דין - אין, שלא בזמן בית דין - לא.

קתני מיהת: "ביובל: בין בזמן בית דין, בין שלא בזמן בית דין!"

לא, לעולם בזמן בית דין,

והכי קתני: ביובל בזמן בית דין - תוקעין, בין בפני בית דין בין שלא בפני בית דין. ובראש השנה - תוקעין בזמן בית דין ובפני בית דין.

איתמר נמי:

אמר רבי חייא בר גמדיא אמר רבי יוסי בן שאול אמר רבי: אין תוקעין אלא כל זמן שבית דין יושבין.

בעי רבי זירא:

ננערו לעמוד ולא עמדו - מהו?

"בית דין יושבין" בעינן - והא איכא,

או דלמא: "זמן בית דין" בעינן - וליכא?

תיקו.

כ"י

119.ל, א

"ועוד זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה,
 [שכל עיר שהיא רואה ושומעת וקרובה ויכולה לבוא - תוקעין.
 ובבנה - לא היו תוקעין, אלא בבית דין בלבד"].

"רואה" - פרט ליושבת בנחל.

"שומעת" - פרט ליושבת בראש ההר.

"קרובה" - פרט ליושבת חוץ לתחום.

"ויכולה לבוא" - פרט למפסיק לה נהרא:

120. ל, א

רס"י

מתני'

בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה. דכתיב (שם כג) ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים ובמדינה יום אחד דכתיב (שם) ולקחתם לכם ביום הראשון:

ושיהא יום הנף כולו אסור. יום הנפת עומר כולו אסור לאכול מן החדש ומדאורייתא משהאיר מזרח מותר כדאמרינן במנחות (דף סח.) כתוב אחד אומר עד עצם היום הזה וכתוב אחד אומר עד הביאכם וגוי' הא כיצד בזמן הבית עומר מתיר ובזמן שאין עומר עצם היום מתיר:

גמ'

כי אעלה ארוכה לך וגוי'. סיפיה דקרא ציון היא דורש אין לה:

מתניתין

בראשונה:

היה הלולב ניטל במקדש - שבעה, ובמדינה - יום אחד.

משחרב בית המקדש:

התקין רבן יוחנן בן זכאי:

שיהא לולב ניטל במדינה - שבעה,

זכר למקדש.

ושיהא יום הנף כולו אסור.

גמרא

ומנלו דעבדינו זכר למקדש?

דאמר קרא: "כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך, נאם ה',"

כי נדחה קראו לך, ציון היא, דורש אין לה" (ירמיה ל-יז)

מכלל דבעיא דרישה.

121. ל, א-ב

רפ"י

"וְשִׁיחָא יוֹם הַנֶּהַף כּוֹלוֹ אֲסוּר."

מאי טעמא?

מהרה יבנה בית המקדש,
ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח?

עכשיו נמי ניכול,

ולא ידעי דאשתקד לא הוה עומר - האיר מזרח התיר.

השתא דאיכא עומר - עומר מתיר.

דמיבני אימת?

אילמא דאיבני בשיתסר - הרי האיר מזרח התיר,

אלא דאיבני בחמיסר - מחצות היום ולהלן לשתרי!

דהא תנן:

"הרחוקין - מותרין מחצות היום,

ולהלן לפי שאין בית דין - מתעצלים בו" (מנחות סח.).

לא נצרכא דאיבני בחמיסר סמוך לשקיעת החמה.

אי נמי,

דאיבני בלילא.

אמר רב נחמן בר יצחק:

רבו יוחנן בן זכאי⁴² בשיטת רבי יהודה אמרה,

דאמר: "עד עצם היום הזה"⁴² (ויקרא כג-יד) - עד עצמו של יום.

וקסבר עד ועד בכלל.

ומי סבר לה כוותיה?!

והא מפליג פליג עליה!

דתנן:

"משחרב בית המקדש,

התקין רבו יוחנן בן זכאי:

שיחא יום הנהף כולו אסור.

אמר רבי יהודה:

והלא מן התורה הוא אסור,

דבתיב: "עד עצם היום הזה"⁴² (מנחות סח.)!

התם רבי יהודה הוא דקא טעי:

איהו סבר: רבו יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר,

ולא היא: מדאורייתא קאמר.

והא "התקין" קתני!

מאי "התקין"?

דרש והתקין.

מאי טעמא. גזר עליה:

דאיבני אימת. שיהא לנו לחוש

עכשיו לכך:

הרי האיר מזרח התיר. דהא לא

היה מזבח:

אלא דאיבני בחמיסר. שהיה

שהות לקצור במוצאי י"ט

ולהביאו למחר כמצותו:

מחצות היום ולהלן לשתרי.

השתא ולא לגזור עליה רבן

יוחנן אלא עד חצות היום ואי

נמי מהרה יבנה ויאמרו אשתקד

מי לא אכלנו מחצות היום

ולהלן השתא נמי ניכול שפיר

אכלי ואפי' הרחוקים מירושלים

שלא ראו הקרבנו יש להם

לסמוך דודאי קרב כבר דאמר

מר הרחוקין היו מותרין בזמן

הבית מחצות היום ולהלן כו':

לא צריכא דאיבני סמוך

לשקיעת החמה דחמיסר אי נמי

דאיבני בלילה. רבן יוחנן חושש

לשמא יבנה לשקיעת החמה או

בליל ששה עשר בחצי הלילה או

סמוך לבקרו שלא יהא שהות

לקצירתו והבהבו באבוב של

קלאין וטחינתו והרקדתו

והקרבנו עד חצות ואי הו

רגילי למיכל חדש מחצות היום

בזמן הזה אתי למיכל נמי ההוא

יומא הכי ועבדי איסורא ואם

תאמר היכי משכחת לה דאיבני

בחמיסר בייט ודאיבני בלילא

והא קיימא לן במסכת שבועות

(דף טו:): דאין בנין בהמ"ק לא

בייט ולא בלילה הני מילי בנין

בידי אדם אבל בנין העתיד לבא

בידי שמים הוא:

בשיטת ר' יהודה אמרה. דאמר

מן התורה אסור כל היום בזמן

הזה דקסבר עד ועד בכלל: אי"ר

יהודה גרסי ולא גרסי אמר לו

ר' יהודה שהרי לא ראהו מימיו

אבל תמה בדורו על תקנת רבן

יוחנן בן זכאי ואמר מה חידוש

חידש ר' יוחנן בן זכאי והלא מן

התורה אסור:

מדרבנן קאמר. כלומר הוא בא

לגזור עליו משום שהוא טעם

דלעיל דשמא יבנה:

דרש והתקין. דרש להם

המקרא והתקין שניהגו איסור

לפי שעד עכשיו היה היתר בדבר

משקרב העומר שהעומר מתיר:

⁴² ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד-עצם היום הזה עד הביאכם את-קרבן א-ל-היכם חקת עולם לדורותיכם בכל משבתתיכם.

122. ל, ב - לא, א

רפ"י

מתני'

בראשונה היו מקבלין עדות החדש כו': הלויים בשיר. בגמרא מפרש:

נוהגים אותו היום קודש. בר"ה קאי דמשחשכה לילי עשרים ותשעה נהגו בו קודש שמא יבואו עדים מחר ויקדשוהו ב"ד ונמצא שהלילה הזה ליל י"ט הוא וכן למחר כל היום עד המנחה ואם באו עדים קודם המנחה ב"ד מקדשים את החדש ונודע שיפה נהגו בו קודש ואם מן המנחה ולמעלה באו אע"פ שאין ב"ד מקבלין אותן לקדשו היום ויעברו את אלול ויקדשוהו למחר אע"פ כ גומרים אותו בקדושה ואסור במלאכה דלמא אתי לזלוולי ביה לשנה הבאה ויעשו בו מלאכה כל היום ויאמרו אשתקד נהגנו בו קודש חנם ומן המנחה ולמעלה חזרנו ונהגנו בו חול:

גמ'

ה"ג מאי קלקול קלקלו הלויים כו'. ולא גרסינן ת"ר:

הכא תרגימו. בבבל:

שלא אמרו שירה כל עיקר. בתמיד של בין הערבים לפי שלא ידעו מה שיר יאמרו שמא עוד סוף העדים לבוא היום ושיר של י"ט יש לומר או לא יבואו ונמצא שהוא חול אבל בתמיד של שחר אין ספק שמתוך שברוב השנים אין העדים באין קודם תמיד של שחר וספק יתקדש היום ספק לא יתקדש לא תקנו שיר של י"ט שחרית בר"ה כדתני לקמן תמיד של ר"ה שחרית קרב כהלכתו אבל לתמיד של בין הערבים תקנו שיר של י"ט שכבר באו העדים לפיכך אותה שנה שנשתהו לבא לא ידעו מה יאמרו:

פוק תני להו. לבני בבל האומרים לא אמרו שירה כל עיקר שנה להם ברייתא זו שממנה ילמדו שאמרו שיר של חול:

קרב כהלכתו. אומרים הלויים על נסכיו שיר של חול כמשפט היום כמו שאנו שונים במסכת תמיד (פ"ז משנה ד) השיר שהלויים היו אומרים בבית המקדש ביום הראשון כו': הריעו לאלהי יעקב. וכל המזמור והוא שיר של חמישי בשבת בשחרית בחול ואומרין אותו על מוספי ר"ה לפי שהוא יום תרועה:

קול ה' יחיל מדבר. כדי להזכיר בר"ה זכות קול שופרות של מתן תורה:

ואם חל ר"ה בחמישי בשבת. ובאו עדים קודם תמיד של שחר:

לא היו אומרים שחרית. שיר של חול דהיינו הרנינו מפני שחוזר וכופלו שניה במוסף:

הפרק. המזמור:

הסירותי מסבל שכמו. משום דבר"ה יצא יוסף מבית האסורים:

ואם באו עדים. בחמישי בשבת אחר תמיד של שחר דבשעת שיר של תמיד לא היו יודעין אם יתקדש היום וי"ל הסירותי או שמא חול הוא ושירו הרנינו יאמרו [הרנינו] מספק ויחזרו ויאמרו אותו במוסף ונמצא שכפלוהו:

אע"פ שהפרק שלו אומרו וכופלו. אע"פ שהפרשה של מזמור זה תהא אמורה וכפולה היום:

שאני התם דשירה דיומיה היא. דלעולם כל היכא דמסתפקא מילתא כגון במנחה דאי היום קודש לא שייך למימר דחול ואי הוא חול לא שייך למימר דקודש לא אמרינן כלל והכא היינו טעמא דאמר שירה דחול בחמישי בשבת דשירה דיומיה היא שיר הראוי ליאמר היום הוא ואפי' בראש השנה נאמרת שירת החול בכל תמידי השחר אלא בחמישי בשבת היו מחלפין אותו משום כפילה הלכך כי מסתפקא לן משום ספק כפילה לא מבטלינן שיר של תמיד:

מתניתין

בראשונה:

היו מקבלין עדות החדש - כל היום.

פעם אחת נשתהו העדים מלבוא, ונתקלקלו הלויים בשיר,

התקינו: שלא יהו מקבלין אלא עד המנחה.

ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה - נוהגין אותו היום קודש, ולמחר קודש.

משחרב בית המקדש:

התקין רבן יוחנן בן זכאי:

שיהו מקבלין עדות החדש כל היום.

גמרא

מה קלקול "קלקלו הלויים בשיר"?

הכא תרגימו:

שלא אמרו שירה כל עיקר.

רבי זירא אמר:

שאמרו שירה של חול, עם תמיד של בין הערבים.

אמר לו רבי זירא לאהבה בריה:

פוק תני להו: "התקינו שלא יהו מקבלין עדות החדש,

אלא כדי שיהא שהות ביום להקריב תמידין ומוספין ונספיהם,

ולומר שירה שלא בשיבוש".

אי אמרת בשלמא אמור שירה דחול - היינו דאיכא שיבוש,

אלא אי אמרת לא אמור כלל - מאי שיבוש איכא!?

כיון דלא אמור כלל - אין לך שיבוש גדול מזה.

מתיב רב אחא בר הונא:

"תמיד של ראש השנה,

שחרית קרב בהלכתו,

במוסף מהו אומר?

"הרנינו לאלהים עוננו הריעו לאלהי יעקב" (תהילים פא-ב).

במנחה מהו אומר?

"קול ה' יחיל מדבר" (תהילים כט-ח).

ובזמן שחל ראש השנה להיות בחמישי בשבת שהשירה שלו:

"הרנינו לאלהים עוננו",

לא היה אומר בשחרית "הרנינו" מפני שחוזר וכופל את הפרק,

אלא מהו אומר?

"הסירותי מסבל שכמו".

ואם באו עדים אחר תמיד של שחר, אומר: "הרנינו",

אף על פי שחוזר וכופל את הפרק.

אי אמרת בשלמא: כל היכא דמסתפקא אמרינן שירה דחול -

היינו דקאמר: אומר וכופלו.

אלא אי אמרת: לא אמור כלל - מאי אומר וכופלו!?

לא, שאני התם - דשירה דיומיה היא.

123. לא, א

רש"י

לה' הארץ. כל המזמור:
 שקנה. שמים וארץ:
 והקנה. תבל ליושבי בה כלומר
 קונה כדי להקנות:
 ושליט בעולמו. יחידי שלא
 נבראו המלאכים עד יום שני:
 שחילק מעשיו. הבדיל רקיע בין
 עליונים לתחתונים ונתעלה
 וישב במרום דוגמת שכנו בעירו
 והר קדשו:
 שגילה ארץ. מקום מצב עדתו
 שנאמר (בראשית א) ותראה
 היבשה בשלישי נאמר:
 שברא חמה. ברביעי:
 שברא עופות ודגים לשבח
 לשמו. כשאדם רואה עופות
 משונים זה מזה נותן שבח למי
 שבראם:
 ליום שכולו שבת. שעתיד
 העולם להיות חרב ואין אדם
 וכל המלאכות שובתות על אותו
 יום אומרים שיר של שבת:
 מה ראה ר' עקיבא לחלק בין
 הפרשיות הללו. שכל ששת
 ימים נאמרין הפרקים הללו על
 שם שעבר ושל שבת על שם
 להבא:
 וקא מיפלגי בדרב קטינא. ר'
 נחמיה לית ליה דרב קטינא
 אלא דאביי הלכך ליכא למימר
 על שם יום אחד שכולו שבת
 דהא תרי נינהו:
 במוספי דשבתא. מאי שיר
 אמרי:

תניא:

"רבי יהודה אומר משום רבי עקיבא:

בראשון מה היו אומרים?

"לה' הארץ ומלוואה" (תהילים כד-א).

על שם שקנה והקנה ושליט בעולמו.

בשני מה היו אומרים?

"גדול ה' ומהולל מאד" (תהילים מח-ב).

על שם שחילק מעשיו ומלך עליהן.

בשלישי היו אומרים:

"אלהים נצב בעדת אל" (תהילים פב-א).

על שם שגילה ארץ בחכמתו והכין תבל לעדתו.

ברביעי היו אומרים:

"אל נקמות ה'" (תהילים צד-א).

על שם שברא חמה ולבנה ועתיד ליפרע מעובדיהן.

בחמישי היו אומרים:

"הריניו לאלהים עוונו" (תהילים פא-ב).

על שם שברא עופות ודגים לשבח לשמו.

בששי היו אומרים:

"ה' מלך גאות לבש" (תהילים צג-א).

על שם שגמר מלאכתו ומלך עליהן.

בשביעי היו אומרים:

"מזמור שיר ליום השבת" (תהילים צב-א).

ליום שכולו שבת.

אמר רבי נחמיה:

מה ראו חכמים לחלק בין הפרקים הללו?

אלא בראשון - שקנה והקנה ושליט בעולמו.

בשני - שחילק מעשיו ומלך עליהם.

בשלישי - שגילה ארץ בחכמתו והכין תבל לעדתו.

ברביעי - שברא חמה ולבנה ועתיד ליפרע מעובדיהן.

בחמישי - שברא עופות ודגים לשבח לשמו.

בששי - שגמר מלאכתו ומלך עליהם.

בשביעי - על שם ששבת."

וקמיפלגי בדרב קטינא,

דאמר רב קטינא:

שיתא אלפי שני הוה עלמא, וחד חרוב,

שנאמר: "ונשגב וי' לבדו ביום ההוא" (ישעיה ב-יא).

אמר אביי:

תרי חרוב,

שנאמר: "יחינו מיומים" (הושע ו-ב).

במוספי דשבתא - מה היו אומרים?

רָשׁ"י

הַזִּי"ו ל"ד. פרשת שירת האזינו חולקים אותה לששה פרקים הראשון האזינו השני זכור ימות עולם השלישי ירכבהו על במותי ארץ הרביעי וירא ה' וינאץ עד כאן ששה פסוקים לפרק ומכאן ואילך שמונה פסוקים לפרק החמישי לולי כעס אויב אגור הששי כי ידין ה' עמו :

אָמַר רַב עֲנֵן בַּר רַבָּא אָמַר רַב: הַזִּי"ו ל"ד⁴³ (דברים לב, א-מג).

א האזינו השמים ואדברה {ס} ותשמע הארץ אמרי-פי. {ר} ⁴³
ב יערה כמטר לקחי {ס} תזל כטל אמרתי {ר}
 כשערים עלי-דשא {ס} וכרביבים עלי-עשב. {ר}
ג כי שם יהוה אקרא {ס} הבו גדל לאלהינו. {ר}
ד הצור תמים פעלו {ס} כי כל-דרךיו משפט {ר}
 אל אמונה ואין עול {ס} צדיק וישר הוא. {ר}
ה שחת לו לא בניו מוקם {ס} דור עקש ופתלתל. {ר}
ו ה' ליהוה תגמלו-זאת {ס} עם נבל ולא חכם {ר}
 הלוא-הוא אביד קנך {ס} הוא עשד ויכנך. {ר}

ז זכר ימות עולם בינו שנות דר-דר {ס} שאל אביד ויגדך וקניד ויאמרו לך. {ר}
ח בהנהל עליון גוים {ס} בהפרידו בני אדם {ר}
 יצב גבלת עמים {ס} למספר בני ישראל. {ר}
ט כי חלק יהוה עמו {ס} יעקב חבל נחלתו. {ר}
י ימצאהו בארץ מדבר {ס} ובתהו ילל ישמון {ר}
 וסבבנהו יבוננהו {ס} יצרנהו קאישון עינו. {ר}
יא כנשר יעיר קנו על-גוזליו ירחף {ס} יפרש כנפיו יקחהו ישאהו על-אברתו. {ר}
יב יהוה בודד ינחנו {ס} ואין עמו אל נכר. {ר}

יג ירכבהו על-במותי (במתי) ארץ {ס} ויאכל תנובת שדי {ר}
 וינקהו דבש מסלע {ס} ושמון מחלמיש צור. {ר}
יד חמאת בקר וחלב צאן {ס} עם-חלב כרים ואילים {ר}
 בני-בשן ועתודים {ס} עם-חלב כליות חטה {ר}
 ודם-ענב תשתה-חמר. {ס} **טו** וישמון ושרון ויבעט {ר}
 שמנות עבית כשית {ס} ויטש אלוה עשהו {ר}
 וינבל צור ישעתו. {ס} **טז** יקנאהו בורים {ר}
 בתועבת יבעיסהו. {ס} **יז** יזבחו לשדים לא אלה {ר}
 אלהים לא ידעום {ס} חדשים מקרב באו {ר}
 לא שערום אבתיקם. {ס} **יח** צור ילדך תשי {ר}
 ותשכח אל מחלקך. {ס}

יט וירא יהוה וינאץ {ר}
 מכעס בניו ובגנתיו. {ס} **כ** ויאמר אסתירה פני מהם {ר}
 אראה מה אחריתם {ס} כי דור תהפכת המה {ר}
 בנים לא-אמן בם. {ס} **כא** הם קנאוני בלא-אל {ר}
 כעסוני בהבליהם {ס} ואני אקניאם בלא-עם {ר}
 בגוי נבל אכעיסם. {ס} **כב** כי-אש קדחה באפי {ר}
 ותיקד עד-ששאל תחתית {ס} ותאכל ארץ ויבקה {ר}
 ותלהט מוסדי הרים. {ס} **כג** אספה עלימו רעות {ר}
 חצי אכלה-בם. {ס} **כד** מין רעב ולחמי רשף {ר}
 וקטב מרידי {ס} וישן-בהמות אשלה-בם {ר}
 עם-חמת וחלי עפר. {ס} **כה** מחוץ תשכל-חרב ומחדרים אימה גם-בחור {ר}
 גם-בתולה יונק עם-איש שיבה. {ס} **כו** אמרתי אפאיהם {ר}
 אשפיתה מאנוש זכרם. {ס}

כז לולי כעס אויב אגור {ר}
 פן-יכרו צרימו {ס} פן-יאמרו ידנו רמה {ר}
 ולא יהוה פעל כל-זאת. {ס} **כח** כי-גוי אבד עצות המה {ר}
 ואין בהם תבונה. {ס} **כט** לו חכמו ישפילו זאת {ר}
 יבינו לאחוריתם. {ס} **ל** איכה ירדה אחד אלף {ר}
 וישנים יניסו רבבה {ס} אם-לא כי-צורם מקרם {ר}
 ויהוה הסגידם. {ס} **לא** כי לא כצורנו צורם {ר}
 ואיבינו פלילים. {ס} **לב** כי-מגפן סדם גפנם {ר}
 ומשדמת עמרה {ס} ענבמו ענבי-רוש {ר}
 אשפלות מורת למו. {ס} **לג** חמת תנינם יינם {ר}
 וראש פתנים אכזר. {ס} **לד** הלא-הוא קמס עמדי {ר}
 חתום באוצרתי. {ס} **לה** לי נקם ושלם {ר}
 לעת תמוט רגלם {ס} כי קרוב יום אידם {ר}
 וחש עתדת למו. {ס}

לו כי-ידיו יהוה עמו {ר}
 ועל-עבדיו יתנחם {ס} כי יראה כי-אולת יד {ר}
 ואפס עצור ועזוב. {ס} **לז** ואמר אי אלהימו {ר}
 צור חסיו בו. {ס} **לח** אשר חלב ובהימו יאכלו {ר}
 ישתו יין נסיכם {ס} יקומו ויצורכם {ר}

רס"י

כדרך שחלוקין. פירקי השירה הזאת כאן:
כך חלוקין בבית הכנסת. כך קוראין אותה ששה הקוראין בספר תורה והשביעי קורא מן השירה ולהלן:
אז ישיר. שירת הים עד מי כמוכה:
ומי כמוכה. עד סוף השירה:
ואז ישיר. ישראל דעלי באר (במדבר כא):
כולהו בחד שבתא אמרי להו. הלויים והיו חולקים הפרקי בנעימת הקול להפסיק ובמחלפות כלי שיר ובתקיעת חצוצרות:
או דלמא. כל פרק ופרק לשבת אחת פרק אחד:
עד שהראשונה. שירת המוספין חוזרת חלילה פעם אחת:
שנייה. שירת המנחה של תמיד הערבים:
חוזרת שתיים. דהתם שית פירקי והכא תלתא: האזינו בשבת אחת זכור בשבת שניה וכן כולם:

ואמר רב הנו בר רבא אמר רב:
 כדרך שחלוקים כאן,
 כך חלוקין בבית הכנסת.

במנחתא דשבתא - מה היו אומרים?

אמר רבי יוחנן:
"אז ישיר" (שמות טו, א-ג),
 ו**"מי כמוך"** (שמות טו, יא-יח),
 ו**"אז ישיר"** (במדבר כא, יז).

איבעיא להו:
 הני כולהו בחד שבתא אמרי להו?
 או דלמא כל שבתא ושבתא אמרי חד?

תא שמע:

דתניא:

"אמר רבי יוסי:

עד שהראשונה אומרת אחת, שניה חוזרת שתיים."

שמע מינה:

כל שבתא ושבתא אמרי חד,

שמע מינה.

יהי עליכם סתרה. {ס} **לט** ראו עתה כי אני אני הוא {ר}
 ואין אלהים עמדי {ס} אני אמית ואחיה {ר}
 מחצתי ואני ארפא {ס} ואין מקדי מציל. {ר}
מ כי-אשא אל-שמים ידי {ס} ואמרת חי אנכי לעולם. {ר}
מא אם-שנותי ברוך חרבי {ס} ותאחו במשפט ידי {ר}
 אשיב נקם לערי {ס} ולמשנאי אשלם. {ר}
מב אשקיר חצי מדם {ס} וחרבי תאכל בשר {ר}
 מדם חלל ושביה {ס} מראש פרעות אויב. {ר}
מג הרנינו גוים עמו {ס} כי דם-עבדיו יקום {ר}
 ונקם ישיב לעריו {ס} וכפר אדמתו עמו. {ר}

124. לא, א

רפ"י

עשר מסעות כו'. משום דאיירי מתניי בתקנות של יבנה נקט לה הכא למימר ששם גלתה סנהדרין בימי רבן יוחנן שהיה גלות ראשונה שגלו מירושלים: **נסעה שכינה**. להסתלק מעל ישראל מעט מעט כשחטאו: **מכפרת**. שהיתה רגילה לשכון שם נסתלקה על אחד מן הכרובים שעשה שלמה העומדין בארץ אחד לצפון הארון ואחד לדרום: **ומכרוב למפתן**. הבית: **וממפתן הבית לחצר**. לעזרה בין האולם ולמזבח: **ומחצר למזבח**. החיצון: **וממזבח לגג ומגג לחומת העזרה ומחומה לעיר**. לירושלים: **ומעיר להר**. הזיתים וכל סלוקים הללו לפי שבקושי היה מסתלק ומצפה שישובו: וירכב על כרוב לא גרסינן דההוא ביציאת מצרים קאמר והכי גרסינן מכפרת לכרוב ומכרוב למפתן דכתיב ונועדתי לך שם וגוי וכבוד אלהי ישראל נעלה מעל הכרוב אשר היה עליו אל מפתן הבית למדנו שתחילת עיקר שכינה היתה על הכפרת ובימי יחזקאל נסתלקה משם לכרוב ושהתה שם כמה ימים כדכתיב מעל הכרוב אשר היה עליו (ומשם) למפתן: **וימלא הבית וגוי**. ביחזקאל כתיב אחר סילוק מן הכרוב אל המפתן: **נצב על המזבח**. ואע"ג דהאי קרא עמוס קאמר ליה ועמוס מקמי יחזקאל דורות הרבה היה מתנבא על העתיד ועל כרחך סילוקו כסדרן היו דרך יציאת חוץ: **טוב לשבת על פנת גג**. מאשת מדנים ובית חבר על השכינה אמרו שלמה המלך טוב לה להסתלק אל גג משבת עם אשת מדניי כנסת ישראל שהעמידה צלם בהיכל ובית חבר בית שחברו בו את הסמל עם השכינה: **טוב לשבת בארץ מדבר**. סיפיה דקרא מאשת מדנים [וכעס]: **עד אשר יאשמו**. שיחזיקו את עצמם אשמים: **ומנוס אבד מנהם**. מעוזם נסתלק מהם: **מלשכת הגזית לחנויות**. חנויות עשו להם בהר הבית וישבו שם לומר שלא דנו דיני נפשות דחזו דנפישו רוצחים כדאמרי בסנהדרין (דף מא.). וכל הנך גליות דסנהדרין דבית שני קאמר ומסעות דשכינה בבית ראשון קאמר:

אמר רב יהודה בר אידי אמר רבי יוחנן: עשר מסעות נסעה שכינה - מקראי. וכנגדן גלתה סנהדרין - מגמרא.

"עשר מסעות נסעה שכינה - מקראי".
מכפרת לכרוב⁴⁴,
ומכרוב למפתן,
וממפתן לחצר,
ומחצר למזבח,
וממזבח לגג,
ומגג לחומה,
ומחומה לעיר,
ומעיר להר,
ומהר למדבר,
וממדבר עלתה וישבה במקומה,
שנאמר: "אלה אשובה אל מקומי" (הושע ה-טו).

"מכפרת לכרוב, ומכרוב למפתן":
דכתיב: "ונועדתי [לך שם ודברתי] אתה מעל הכפרת" (שמות כה-כב),
וכתיב: "וירכב על כרוב ויער" (שמואל ב, כב, יא),
וכתיב: "וכבוד אלהי ישראל נעלה מעל הכרוב אשר היה עליו אל מפתן הבית" (יחזקאל ט, ג).
"וממפתן לחצר":
דכתיב: "וימלא הבית את הענין והחצר מלאה את נגה כבוד ה'" (יחזקאל י-ד).
"מחצר למזבח":
דכתיב: "ראיתי את ה' נצב על המזבח" (עמוס ט, א).
"וממזבח לגג":
דכתיב: "טוב לשבת על פנת גג"⁴⁵ (משלי כא-ט).
"מגג לחומה":
דכתיב: "והנה ה' נצב על חומת אנף" (עמוס ז, ז).
"מחומה לעיר":
דכתיב: "קול ה' לעיר יקרא" (מיכה ו-ט).
ומעיר להר:
דכתיב: "ויעל כבוד ה' מעל תוף העיר ויעמד על ההר אשר מקדם לעיר" (יחזקאל יא, כג).
ומהר למדבר:
דכתיב: "טוב שבת בארץ מדבר" (משלי כא-ט).
וממדבר עלתה וישבה במקומה":
דכתיב: "אלה אשובה אל מקומי [עד אשר-יאשמו ובקשו פני בצר להם ויחרני]" (הושע ה, טו).

אמר רבי יוחנן:
ששה חדשים נתעכבה שכינה לישראל במדבר,
שמא יחזרו בתשובה.
כיון שלא חזרו, אמר: תיפח עצמון!
שנאמר: "ועיני דרשעים תמלינה ומנוס אבד מנהם ותקנתם מפח נפש" (איוב יא-כ).

"וכנגדן גלתה סנהדרין - מגמרא".
מלשכת הגזית לחנויות,
ומחנות לירושלים,
ומירושלים ליבנה,

⁴⁴ כך גירסת מסורת הש"ס ועוד ערוך לנר. גירסת מהדורת וילנא - מכרוב לכרוב
⁴⁵

רפ"י

ומיבנא לאושא. כשהיה הנשיא דר בו כיון שהיתה סנהדרין עמו וכשמסתלק הוא או בנו למקום אחר גולה הישיבה אחריו יבנה בימי רבן יוחנן אושא בימי רבן גמליאל וחזרו מאושא ליבנה ובימי רבן שמעון בנו חזרו כדתינא לקמן בפרקין (דף לב.) וכשקידשו בית דין כו': בית שערים וציפורי וטבריא כולן בימי רבי הוה כדאמרי' (סנהדרין דף לב:) אחרי רבי לבית שערים ושוב כשחלה הוליכוהו לציפורי כדאמרינן בכתובות (דף קג:) ובטבריא היה בימי אנטונינוס: **וטבריי עמוקה מכולן.** שפלים היו אז מכל המסעות שגלו: **שש גלות.** השח חדא ישפילנה תרי ישפילה תלת עד ארץ ארבע יגיענה חמשה עד עפר שש דמצוי למימר ישפילנה עד ארץ ולעפר:

לא,ב

ומיבנה לאושא,

ומאושא ליבנה,

ומיבנה לאושא,

ומאושא לשפרעם,

ומשפרעם לבית שערים,

ומבית שערים לצפורי,

ומצפורי לטבריא,

וטבריא עמוקה מכולן,

שנאמר: **"ושפלת מארץ תדברי"**⁴⁶ (ישעיה כט-ד).

רבי אלעזר אומר:

שש גלות,

שנאמר: **"כי השח יושבי מרום קריה נשיגבה,****ישפילנה, ישפילה עד ארץ, יגיענה עד עפר"** (ישעיה כו-ה).

אמר רבי יוחנן:

ומשם עתידין ליגאל,

שנאמר: **"התנערי מעפר קומי שבי"**⁴⁷ (ישעיהו נב,ב).⁴⁶ ומעפר תשח אמרתה והיה כאוב מארץ קולך ומעפר אמרתה תצפצף⁴⁷ התנערי מעפר קומי שבי ירושלם התפתחי מוסרי צוארך שביה בת-ציון

125. לא, ב

רפ"י

מתני'

אמר רבי יהושע בן קרחה כו' שאפילו ראש בית דין בכל מקום. שנצרך לפרוש ממקום הוועד למקום אחר שהרי עיקר החדש תלויה בו כדתנן בפרקין דלעיל (דף כד.). ראש ב"ד אומר מקודש וילפינן מקראי:

לא יהו. צריכין עדי החדש להלך אחריו:

אלא למקום הוועד. של ישיבה ילכו וסנהדרין יקדשוהו בלא ראש ב"ד:

גמ'

פתיחא. שטר שמתא:

דא"כ. אם אתה מטריחן:

מתניתין

אמר רבי יהושע בן קרחה:

ועוד זאת התקין רבן יוחנן בן זכאי:

שאפילו ראש בית דין בכל מקום - שלא יהו העדים הולכין אלא למקום הוועד.

גמרא

ההיא איתתא דאזמנוה לדינא קמיה דאמימר בנהרדעי, אול אמימר למחוזא ולא אזלה בתריה, כתב פתיחא עילוה.

אמר ליה רב אשי לאמימר:

והא אנן תנן:

"אפילו ראש בית דין בכל מקום שלא יהו העדים הולכין אלא למקום הוועד".

אמר ליה:

הני מילי לענין עדות החדש,

דאם פן נמצאת מכשילן לעתיד לבא,

אבל הכא: "עבד לזה לאיש מלוה" (משלי כב-ז).

126. לא, ב - לב, א

רפ"י

אין הכהנים רשאים לעלות בסנדליהן לדוכן. שנושאים כפיהן ובמסכת סוטה מפרש טעמא בפרק ואלו נאמרין (דף מ.):

שית דהאי פירקא. חדא האי וחמש דמתני' התקין שיהו תוקעין ושיהא לולב ניטל שבעה ושיהא יום הנף כולו אסור ושיהו מקבלין כל היום ושלא יהו עדים הולכין אלא למקום הוועד:

וחדא דפירקא קמא. (דף כא.): שלא יהו מחללין אלא על ניסן ותשרי בלבד:

צריך שיפריש רובע לקינו. רובע שקל דהיינו חצי דינר והן הן דמי קן כדתנן (כריתות דף ח.). עמדו קינין בו ביום ברבעתים שהגר חייב בקרבן כדתניא (שם דף ט.) ככס כגר יהיה כאבותיכם מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים והזאת דמים דכתיב ויקח משה את הדם ויזרוק וגו' ואין הזאה בלא טבילה והרצאת דמים דכתיב וחצי הדם זרק על המזבח אף הם לא יכנסו אלא במילה וטבילה והרצאת דמים כו' במסכת כריתות בראש פרק ארבעה מחוסרי כפרה (שם) מסיק מילתא דסגי ליה בעולת העוף הלכך יפריש רובע לקינו שמא יבנה בית המקדש בימינו ויקריבנו:

מפני התקלה. דלמא אתי לאתהנויי מיניה:

היה עולה לירושלים. הפירות עצמן אע"ג דמן התורה בין מעשר שני בין כרם רבעי נפדים ומתחללים בפסיעה אחת חוץ לחומה רבנן גזור בכל מהלך של יום אחד שיעלום ויאכלום שם כדי לעטר שוקי ירושלים:

במזרח לוד. היינו בין לוד לירושלים שהרי ירושלים למזרחה של לוד היא:

להפקירו לעניים. שישאו שם פירות ויאכלום שם שהיה עליו טורח להעלותן:

והתירוהו. לפדותן ולהעלות הדמים דכיון דחרבה ירושלים לא חשו לה חכמים לעטרה מעתה:

תנו רבנן:

"אין כהנים רשאים לעלות בסנדליהן לדוכן, וזו אחד מתשע תקנות שהתקין רבי יוחנן בן זכאי."

שית - דהאי פירקא,

וחדא - דפירקא קמא,

ואידך - דתניא:

"גר שנתגיד בזמן הזה - צריך שיפריש רובע לקינו.

אמר רבי שמעון בן אלעזר:

בבר נמנה עליה רבו יוחנן וביטלה מפני התקלה."

ואידך?

פלוגתא דרב פפא ורב נחמן בר יצחק.

רב פפא אמר:

כרם רבעי.

רב נחמן בר יצחק אמר:

לשון של זהורית.

"רב פפא אמר: כרם רבעי."

התנן:

"כרם רבעי היה עולה לירושלים מהלך יום לכל צד.

וזו היא תחומה:

אילת - מן הדרום,

ועקרבת - מן הצפון,

לוד - מן המערב

וירדן - מן המזרח" (מעשר שני ה, ב.).

ואמר עולא ואיתימא רבה בר עולא אמר רבי יוחנן:

מה טעם?

כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות.

ותניא:

"כרם רבעי היה לו לרבי אליעזר במזרח לוד בצד פפר טבי,

וביקש רבי אליעזר להפקירו לעניים,

אמרו לו תלמידיו: רבי כבר נמנו חבריך עליו והתירוהו."

מאן "חבריה"?

רבן יוחנן בן זכאי.

"רב נחמן בר יצחק אמר:

לשון של זהורית."

דתניא:

"בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח אולם מבחוץ,

הלבין - היו שמחין,

רש"י

מי הוה לשון של זהורית מלבין.
 בימים שהיה רבן יוחנן מורה
 הוראות ומתקן תקנות:
ותנו משחרב בהמ"ק התקין.
 תקנות אלמא לאחר החורבן
 היה שנה או שתיים וכיון
 דארבעים שנה קודם חורבן לא
 הלבין הלשון ביום הכפורים
 נמצא שלא הלבין בתוך שנותיו
 האחרונים שלימד בהם
 לאחרים ותיקן תקנות:
וקבעיה בשמיה. למנותה עם
 שאר תקנותיו ולהכי תנא תשע
 תקנות:

לא הלבין - היו עצבין,
 התקינו שיהו קושרין אותו על פתח אולם מבפנים, ועדיין היו מציצין ורואין,
 הלבין - היו שמחין,
 לא הלבין - היו עצבין.
 התקינו שיהו קושרין אותו חציו בסלע וחציו בין קרניו של שעיר המשתלח.

רב נחמן בר יצחק - מאי טעמא לא אמר רב פפא?

אמר לך:

אי סלקא דעתך: רבן יוחנן בן זכאי,
 חבריו דרבי אליעזר מי הוה?! רבו הוה!

ואידך?

כיון דתלמידים הוו,

לאו אורח ארעא למימרא ליה לרביה 'רבך'.

ורב פפא מאי טעמא לא אמר רב נחמן בר יצחק?

אמר לך:

אי סלקא דעתך: רבן יוחנן בן זכאי,
 בימי רבן יוחנן בן זכאי מי הוה לשון של זהורית?!
 והתניא:

**"כל שנותיו של רבן יוחנן בן זכאי - מאה ועשרים שנה,
 ארבעים שנה עסק בפרקמטיא,
 ארבעים שנה למד,
 ארבעים שנה לימד."**

ותניא:

"ארבעים שנה קודם שנחרב הבית לא היה לשון של זהורית מלבין אלא מאדים."
 ויתנן:

"משחרב הבית התקין רבן יוחנן בן זכאי."

ואידך?

אותם ארבעים שנה דלמד, תלמיד יושב לפני רבו הוה,
 ואמר מילתא ואסתבר טעמיה,
 וקבעיה רביה בשמיה.

לבא

127. לב, א

רש"י

מתני'

סדר ברכות אומר אבות וגבורות
כו' וקדושת היום ותוקע כו'.
דמצוה בשלש תקיעות של שלש
שלש כדתניא לקמן בפירקין (דף
לג):

גמ'

רחמנא אמר אידכר. כדתניא
בברייתא לקמן:
לימא תשע דהואיל ואשתני.
מלכיות מזכרונות לענין תקיעה
שאינן תוקעין בהן אשתנו נמי
לפחות מהן:

מתניתין

סדר ברכות:

אומר אבות וגבורות וקדושת השם, וכולל מלכיות עמהן, ואינו תוקע.

קדושת היום ותוקע,

זכרונות ותוקע,

שופרות ותוקע,

ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים,

דברי רבי יוחנן בן נורי.

אמר לו רבי עקיבא:

אם אינו תוקע למלכיות למה הוא מזכיר?

אלא: אומר אבות וגבורות וקדושת השם וכולל מלכיות עם קדושת היום ותוקע,

זכרונות ותוקע, שופרות ותוקע,

ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים.

גמרא

"אמר לו רבי עקיבא:

אם אינו תוקע למלכיות למה הוא מזכיר".

"למה הוא מזכיר"? רחמנא אמר אידכר!

אלא למה עשר? לימא תשע, דהואיל ואשתני אשתני.

128. לב, א

רז"י

בני אלים. לישנא דתקיפי כמו ואת אילי הארץ לקח (יחזקאל יז):
הבו לה'. הזכירו לפניו האיתנים:
מפני מה לא נאמר שבתון שבות שהרי פתח בו הכתוב תחילה. והוא בא להזהיר על המלאכה שהיא עיקר וכך יפה לדרוש הואיל והוא ראשון במקרא והשביתה ראשונה לכולם:
אני ה' אלהיכם. דלעני ולגר תעזוב וסמיך ליה בחדש השביעי זכרון תרועה:
אני ה' אלהיכם. הוא לשון אני אדון לכם:
אף כאן באמצע. והיום תשע ברכות הן ואומרה בחמישית:

תנו רבנן:

"מנין שאומרים אבות?

שנאמר: "הבו לה' בני אלים" (תהילים כט-א).

ומנין שאומרים גבורות?

שנאמר: "הבו לה' כבוד ועוז" (תהילים כט-א).

ומנין שאומרים קדושות?

שנאמר: "הבו לה' כבוד שמו השתחוו לה' בהדרת קדש" (תהילים כט-ב).

ומנין שאומרים מלכיות, זכרונות ושופרות?

רבי אליעזר אומר:

דבתיב: "שבתון זכרון תרועה מקרא קדש" (ויקרא כג-כד).

"שבתון" - זה קדושת היום.

"זכרון" - אלו זכרונות.

"תרועה" - אלו שופרות.

"מקרא קדש" - קדשהו בעשיית מלאכה.

אמר לו רבי עקיבא: מפני מה לא נאמר: "שבתון" - שבות?

שבו פתח הכתוב תחילה!

אלא:

"שבתון" - קדשהו בעשיית מלאכה.

"זכרון" - אלו זכרונות.

"תרועה" - אלו שופרות.

"מקרא קדש" - זו קדושת היום.

מנין שאומרים מלכיות?

תניא:

"רבי אומר:

"אני ה' אלהיכם ... בחדש השביעי"⁴⁸ (ויקרא כג, כב-כד) - זו מלכות.

רבי יוסי בר יהודה אומר:

אינו צריך.

הרי הוא אומר: "והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם" (במדבר י-י),

שאין תלמוד לומר: "אני ה' אלהיכם",

ומה תלמוד לומר: "אני ה' אלהיכם"?

זה בנה אב,

לכל מקום שנאמר בו 'זכרונות' יהיו 'מלכיות' עמהן".

והיכן אומרה לקדושת היום?

תניא:

"רבי אומר:

עם המלכיות אומרה,

מה מצינו בכל מקום - ברביעית,

אף כאן ברביעית.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

עם הזכרונות אומרה,

מה מצינו בכל מקום באמצע,

אף כאן באמצע.

ובשקידשו בית דין את השנה באושא,

⁴⁸ ע"פ כתב".

רש"י

ירד רבי יוחנן בן ברוקא לפני
 התיבה. לפי שמצוה להתפלל
 במקום נמוך קתני ירד:
 כר' יוחנן בן נורי. דמתניתין:
 לא כך היו נוהגין ביבנה. בימי
 אבא כשהיתה סנהדרין שם:

ירד רבי יוחנן בן ברוקא לפני רבן שמעון בן גמליאל ועשה כרבי יוחנן בן נורי.
 אמר לו רבן שמעון: לא היו נוהגין בן ביבנה.
 ליום השני,

ירד רבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי ועשה כרבי עקיבא.
 אמר רבן שמעון בן גמליאל:
 כך היו נוהגין ביבנה."

למימרא: דרבן שמעון בן גמליאל כרבי עקיבא סבירא ליה.
 והא אמר רבי עקיבא: מלכות עם קדושת היום אמר להו,
 ורבן שמעון בן גמליאל אומר קדושת היום עם הזכרונות אמר להו!

אמר רבי זירא:
 לומר שתוקעין למלכות.

"ליום השני ירד רבי חנינא".

מאי "שני"?
 אילימא יום טוב שני - למימרא דעברוה לאול.
 והאמר רבי חנינא בר פהנא:
 מימות עזרא ואילך - לא מציינו אול מעובר!

אמר רב חסדא:
 מאי "שני"?
 ליום שני לשנה הבאה.

129. לב, א

רס"י

מתני' אין פוחתין מעשרה מלכיות כו':

גמ'

הנך דכתיב בהו הללוהו בתקע שופר. הנך דהללו אל בקדשו:

כנגד עשרת הדברות. דכתיב בהו נמי שופר ולא שמעתיה אלא ראיתיה ביסוד רבינו יצחק בן יהודה:

עשרת מאמרות שהעולם נברא בהן. בראש השנה:

בראשית נמי מאמר הוא. ואף על גב דלא כתיב ביה ויאמר יהי שמים כמאן דכתיב דמי דבאמירה נמי איברי ולא בידים דכתיב (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו:

מתניתין

אין פוחתין:

מעשרה מלכיות,

מעשרה זכרונות,

מעשרה שופרות,

רבי יוחנן בן נורי אומר:

אם אומר שלש שלש מנוולן - יצא.

גמרא

הני "עשרה מלכיות" - כנגד מי?

אמר רבי לוי⁴⁹:

כנגד עשרה הלולים שאמר דוד בספר תהלים.

הלולים טובא הוו!

הנה דכתיב בהו: "הללוהו בתקע שופר" (תהלים קנ-ג).

רב יוסף אומר:

כנגד עשרת הדברות שנאמרו לו למשה בסיני.

רבי יוחנן אומר:

כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא העולם.

הי נינהו?

"ויאמר".

"ויאמר" דבראשית תשעה הוו!

"בראשית" נמי מאמר הוא,

דכתיב:

"בדבר ה' שמים נעשו" (תהלים לג-ו).

רפ"י

130. לב, א

היכי קתני. האי דר' יוחנן בן נורי האי מכולם דקאמר אמאן קאי אתורה נביאים וכתובים קאי דהא מכולהו אמר כדתנן מתחיל בתורה ומשלים בנביא והכי קאמר אם אמר שלש מן התורה ושלש מן הנביאים ושלש מן הכתובים מכל אחת ואחת יצא ולא פליג אדרבנן אלא אחדא דאינהו אמרי עשרה ואיהו אמר תשעה:
או דלמא. האי ג' ג' אמלכיות וזכרונות ושופרות קאי שלש למלכיות ושלש לזכרונות ושלש לשופרות דהוו להו אחת מן התורה ואחת מן הנביאים ואחת מן הכתובים:
לא יפחות משבע וכו'. ואי סלקא דעתך שלש מן התורה ושלש מן הנביאים ושלש מן הכתובים לכל אם כן שבע נמי שבע מן התורה ושבע מן הנביאים ושבע מן הכתובים הוה ליה רבי יוחנן בן נורי מוסיף:

"רבי יוחנן בן נורי אומר:

אם אמר שלש שלש מכולן - יצא."

איבעיא להו:

היכי קתני?

שלש מן התורה, שלש מן הנביאים, ושלש מן הכתובים - דהוו תשע ואיכא בינייהו חדא?

או דלמא:

אחד מן התורה, ואחד מן הנביאים, ואחד מן הכתובים - דהוויין להו שלש ואיכא בינייהו טובא?

תא שמע:

דתניא:

"אין פוחתין מעשרה מלכיות, מעשרה זכרונות, מעשרה שופרות.

ואם אמר שבע מכולן - יצא,

בנגד שבעה דקיעים.

רבי יוחנן בן נורי אומר:

הפוחת לא יפחות משבע,

ואם אמר שלש מכולן - יצא,

בנגד תורה נביאים וכתובים.

ואמרי לה:

בנגד כהנים לויים וישראלים."

אמר רב הונא אומר שמואל:

הלכה כרבי יוחנן בן נורי.

131. לב, א-ב

רש"י

מתני'
אין מזכירין זכרון כו':

מתניתין

אין מזכירין זכרון מלכות ושופר של פורענות.

מתחיל בתורה ומשלים בנביא.

רבי יוסי אומר:

אם השלים בתורה יצא.

לב, ב גמרא

מלכות,

כגון: "חי אני נאם ה' א-להים:

אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שיפוכה אמלוך עליכם" (יחזקאל כ, לג).

ואף על גב דאמר רב נחמן:

כל פי האי ריתחא לירתח קודשא בריה הוא עלן וליפרוקינו,

כיון דבריתחא אמור, אדכורי ריתחא בריש שתא לא מדכרינו.

זכרון,

כגון: "ויזכור פי בשור המה [רוח הולך ולא ישוב]" (תהילים עח-לט).

שופר,

כגון: "תקעו שופר בגבעה [חצצרה ברמה הריעו בית און אחריה בנימין]" (הושע ה-ח).

אבל אם בא לומר מלכות זכרון ושופר של פורענות של עובדי כוכבים - אומר.

מלכות,

כגון: "ה' מלך ירגזו עמים" (תהילים צט-א).

וכגון: "ה' מלך עולם ועד אבדו גוים מארצו" (תהילים י-טז).

זכרון,

כגון: "זכור ה' לבני אדם [את יום ירושלים האמרים ערו ערו עד היסוד בה]" (תהילים קלז-ז).

שופר,

כגון: "זה אלהים בשופר יתקע והלך בסערות תימן" (זכריה ט-יד).

וכתיב: "ה' צבאות יגן עליהם" (זכריה ט-טז).

אין מזכירין זכרון של יחיד, ואפילו לטובה,

כגון: "זכרני ה' ברצון עמה" (תהילים קו-ד).

וכגון: "זכרה לי אלהי לטובה" (נחמיה ה-יט).

132. לב, ב

רש"י

גמ' דרביים אתו מינה. בההיא פקידה: רבי יהודה אומר ראשונה אחת שניה שתיים. מי הוא זה מלך הכבוד לאו ממניינא: זמרו למלכנו. לא קא חשיב רבי יהודה דלא אמליכתייה אלא על אומה אחת: ושון במלך אלהים כו'. דלא מנינן ישב על כסא קדשו בלשון מלכות: אינו אומרה אלא עם הזכרונות. תרועה לאו לשון שופרות הוא עד דמזכיר שופר בהדיא:

"פקדונות הרי הן בזכרונות,

בגון: "וה' פקד את שרה" (בראשית כא-א).

ובגון: "פקוד פקדתי אתכם" (שמות ג-ז),

דברי רבי יוסי.

רבי יהודה אומר:

אינו בזכרונות.

ולרבי יוסי, נהי נמי דפקדונות הרי הן בזכרונות,

"וה' פקד את שרה" - פקדון דייחיד הוא!

כיון דאתו רביים מינה, כרביים דמיא.

"שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד.

מי זה מלך הכבוד? ה' עוזו וגבורה ה' גבור מלחמה.

שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד.

מי הוא זה מלך הכבוד? ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה" (תהילים כד-ז).

ראשונה - שתיים,

שניה - שלש,

דברי רבי יוסי.

רבי יהודה אומר:

ראשונה - אחת,

שניה - שתיים.

"זמרו אלהים זמרו זמרו למלכנו זמרו מי מלך כל הארץ אלהים" - שתיים,

דברי רבי יוסי.

רבי יהודה אומר: אחת.

ו'שון - "במלך אלהים על גוים אלהים ישב על כסא קדשו" (תהילים מז-ט) - שהיא אחת.

זכרון שיש בו תרועה,

בגון: "שבתון זכרון תרועה מקרא קדש"⁵⁰ (ויקרא כג,כד).

אומרה עם הזכרונות,

ואומרה עם השופרות,

דברי רבי יוסי.

רבי יהודה אומר:

אינו אומרה אלא עם הזכרונות בלבד.

מלכות שיש עמו תרועה,

בגון: "ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו" (במדבר כג-כא) -

אומרה עם המלכיות,

ואומרה עם השופרות,

דברי רבי יוסי.

רבי יהודה אומר:

אינו אומרה אלא עם המלכיות בלבד.

תרועה שאין עמה לא כלום,

בגון: "יום תרועה יהיה לכם" (במדבר כט-א) - אומרה עם השופרות,

דברי רבי יוסי.

רבי יהודה אומר:

אינו אומרה כל עיקר."

⁵⁰ דבר אל בני ישראל לאמר בחודש השביעי באחד לחודש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש

133. לב, ב

כ"י

ומתחיל בתורה ומשלים
בנביאים. והכתובים בינתיים:
היו משלימין בתורה. דהווי להו
ארבע מן התורה שלש בתחלה
ואחת בסוף:
ואנן בעינן עשר. וארבע מהן
תורה דקאמר רבי יוסי משלים
בתורה:

"מתחיל בתורה ומשלים בנביא.
רבי יוסי אומר:
אם השלים בתורה - יצא."

"אם השלים" די'עבד - אין, לכתחילה - לא.
והתניא:
"רבי יוסי אומר:
המשלים בתורה הרי זה משוגח!"

אימא: משלים.

והא "אם השלים" קתני!
די'עבד - אין, לכתחילה - לא!

הכי קאמר:
מתחיל בתורה ומשלים בנביא.
רבי יוסי אומר:
משלים בתורה,
ואם השלים בנביא - יצא.

תניא נמי הכי:
"אמר רבי אלעזר ברבי יוסי:
וותרין היו משלימין אותה בתורה".

בשלמא זכרונות ושופרות איכא טובא,
אלא מלכות תלת הוא דהויין:
"ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו" (במדבר כג-כא).
"ויהי בישורון מלך" (דברים לג-ה).
"ה' ימלוך לעולם ועד" (שמות טו-יח).
ואנן בעינן עשר וליכא!

אמר רב הונא:
תא שמע:
"שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד" (דברים ו-ד) - מלכות,

דברי רבי יוסי.
רבי יהודה אומר:
אינה מלכות.
"וידעת היום והשבות אל לבבך מי ה' הוא האלהים אין עוד" (דברים ד-לט) - מלכות,
דברי רבי יוסי.
רבי יהודה אומר:
אינה מלכות.
"אתה הראת לדעת מי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו" (דברים ד-לה) - מלכות,
דברי רבי יוסי.
רבי יהודה אומר:
אינה מלכות."

רפ"י

מתני'

העובר לפני התיבה כו' השני מתקיע. המתפלל תפלת מוספין מתקיע:

גמ'

בשעת גזרת המלכות שנו. אויבים גזרו שלא יתקעו והיו אורבין להם כל שש שעות לקץ תפלת שחרית לכך העבירוה לתקוע במוספין:

134.לב, ב

מתניתין

העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה - השני מתקיע. ובשעת ההלל - הראשון מקרא את ההלל.

גמרא

מאי שנא "שני מתקיע"?

משום: "דברוב עם הדרת מלך" (משלי יד-כח).

אי הכי,

הלל נמי נימא בשני, משום "דברוב עם הדרת מלך"!

אלא מאי שנא הלל דבראשון?

משום דזריזין מקדימין למצות.

תקיעה נמי נעביד בראשון, משום דזריזין מקדימין למצות!

אמר רבי יוחנן:

בשעת גזרת המלכות שנו.

רפ"י

135. לב, ב

מדקאמר "בשעת הליל" מפלל דבראש השנה ליכא הליל - מאי טעמא?

אמר רבי אבהו:

אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא,

רבוננו של עולם, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים?

אמר להם אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה?

רש"י

136. לב, ב - לג, א

מתני' שופר של ראש השנה אין מפקחין עליו וכו' ואין מעבירין עליו את התחום. לילך חוץ לתחום לשמוע תקיעה: ואין חותכין אותו. מפרש בגמרא: אם רצה ליתן לתוכו מים כו'. ולא אמרינן קא מתקן מנא:

גמ'

השתא דרבנן אמרת לא. איסור תחומין ופיקוח הגל דליכא למגזר אטו דאורייתא אמרת לא:

דאורייתא. רוכבין דאיכא למימר שמא יחתוך זמורה ועולה באילן דאיכא למימר שמא יתלוש דאורייתא מיבעיא ויש גמגום בדבר ונראה בעיני דלא גרסינן לה:

ואין חותכים אותו. אם בא לתקנו לא בדבר שהוא משום שבות כלי שאין דרכו לחתוך בו שופרות כגון מגלא שרפי"א בלע"ז דתיקון כלאחר יד הוא ואין בו אלא משום שבות: סכינא. דדרכו בכך והוי מלאכה גמורה:

מתניתין

שופר של ראש השנה: אין מעבירין עליו את התחום, ואין מפקחין עליו את הגל, לא עולין באילן, ולא רוכבין על גבי בהמה, ולא שטין על פני המים.

ואין חותכין אותו - בין בדבר שהוא משום שבות, ובין בדבר שהוא משום לא תעשה. אבל אם רצה ליתן לתוכו מים או יין - יתן.

אין מעבירין את התנוקות מלתקוע, אבל מתעסקין עמהן עד שילמדו.

והמתעסק - לא יצא, והשומע מן המתעסק - לא יצא.

גמרא

מאי טעמא?

שופר - עשה הוא, ויום טוב - עשה ולא תעשה, ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה.

"לא עולין באילן, ולא רוכבין על גבי בהמה, ולא שטין על פני המים" [ולא שטין על פני המים].

השתא דרבנן אמרת - לא, דאורייתא מיבעיא?

זו ואין צריך לומר זו' קתני.

לגא

"ואין חותכין אותו: בין בדבר שהוא משום שבות, ובין בדבר שהוא משום לא תעשה".

"משום שבות" - מגלא. "לא תעשה" - סכינא.

השתא "משום שבות" אמרת לא, "לא תעשה" מיבעיא?

זו ואין צריך לומר זו' קתני.

"אָבֵל אִם רָצָה לִיטֹן לְתוֹכוֹ מִים אוֹ יוֹ יִטֹן".

"מִים אוֹ יוֹן" - אִין, מִי רְגְלִים - לֹא.

מִתְנַיִתִין מִנִּי?

אָבֵא שְׂאוּל הִיא,

דְּתַנְיָא:

"אָבֵא שְׂאוּל אוֹמֵר:

מִים אוֹ יוֹן - מוֹתֵר, בְּדִי לְצַחְצַחוֹ.

מִי רְגְלִים - אָסוּר, מִפְּנֵי הַכְּבוֹד".

138. לג, א

רש"י

תינוקות הוא דלא מעכבין. דבעי לחנוכייהו:
הא נשים מעכבין. דפטורות לגמרי דמצות עשה שהזמן גרמא הוא וכי תקעי איכא בל תוסיף:
בני ישראל סומכין. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם וגוי וכתוב בההוא ענין וסמך ידו וגוי:
סומכות רשות. אלמא אף על גב דפטרינהו קרא ליכא איסורא וה"ה למצות עשה שהזמן גרמא:
קטן שהגיע לחינוך. מתעסקין בהן שילמדו וכל שכן שאין מעכבין:

"אין מעכבין את התינוקות מלתקוע".

הא נשים - מעכבין.
 והתניא:

"אין מעכבין לא את הנשים ולא את התינוקות מלתקוע ביום טוב!"

אמר אביי:
 לא קשיא:

הא - רבי יהודה,
 הא - רבי יוסי ורבי שמעון.

דתניא:

"דבר אל בני ישראל"⁵¹ (ויקרא א, ב-ד) - בני ישראל - סומכין, ואין בנות ישראל - סומכות, דברי רבי יהודה.
רבי יוסי ורבי שמעון אומרים:
 נשים סומכות - רשות".

"אבל מתעסקין בהם עד שילמדו".

אמר רבי אלעזר:
 אפילו בשבת.

תניא נמי הכי:
 "מתעסקין בהן עד שילמדו אפילו בשבת".

"ואין מעכבין התינוקות מלתקוע בשבת ואין צריך לומר ביום טוב".

הא גופא קשיא:

אמרת: "מתעסקין בהן עד שילמדו ואפילו בשבת",
 אלמא: לכתחלה אמרינן: תקעו.

והדר תנא: "אין מעכבין" - עכובא - הוא דלא מעכבין, הא לכתחלה - לא אמרינן תקעו!

לא קשיא:

לגב, כאן - בקטן שהגיע לחינוך,
 כאן - בקטן שלא הגיע לחינוך.

⁵¹ {ב} דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן בהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם: {ג} אם עלה קרבנו מן הבקר וקרבתים יקריבונו אל פתח אהל מועד יקריב אותו לרצונו לפני ה': {ד} וסמך ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו:

139. לג, א

רס"י

מתעסק הוא דלא. שאינו מתכוין לתקיעה ואפילו דלאו מצוה אלא מנבח נבוחי או שהיה נופח בשופר ועלתה בידו תקיעה אבל תוקע לשיר שמתכוין לתקיעה בעלמא יצא: **תנא סיפא נמי מתעסק**. ולעולם השומע מן המשמיע לעצמו שלא נתכוון להוציא את השומעין לא יצא:

"והמתעסק לא יצא".

הא תוקע לשיר - יצא.

לימא מסייע ליה לרבא,

דאמר רבא:

התוקע לשיר - יצא.

דלמא תוקע לשיר נמי מתעסק קרי ליה!

"והשומע מן המתעסק - לא יצא".

אבל השומע מן המשמיע לעצמו - מאי? יצא.

לימא תיהוי תיובתיה דרבי זירא,

דאמר ליה רבי זירא לשמעיה:

איפוון ותקע לי.

דלמא אידי דתנא רישא "מתעסק תנא סיפא נמי מתעסק"!

140. לג, א

רס"י

מתני'

סדר תקיעות שלש כו'. אחת למלכיות ואחת לזכרונות ואחת לשופרות:
שלש של של שלש שלש. תקיעה ותרועה ותקיעה לכל אחת ואחת:
שלש יבבות. שלש קולות בעלמא כל שהוא:
תקע בראשונה. פשוטה שלפני התרועה תקע כדרכה:
ומשך בשניה. תקיעה של אחר התרועה משך כשתים לצאת בה ידי שתים שהיה צריך לעשות זו פשוטה שלאחריה דמלכיות ופשוטה שלפניה דזכרונות:
אין בידו אלא אחת. דפסוקי תקיעה אחת לשתים לא מפסקין:
מי שבירך. התפלל תפלת מוספין ובירך תשעה ברכות:
תוקע ומריע ותוקע שלש פעמים. תוקע ומריע ותוקע בשביל מלכיות וכן בשביל זכרונות וכן בשביל שופרות:

גמ'

תנא דידן קא חשיב דכולהו בבי. והכי קאמר שיעור שלש תקיעות כשלש התרועות:
ותנא ברא קא חשיב דחדא בבא. שיעור התקיעה כשיעור התרועה ותרוייהו חדא מילתא אמרי:
שברים. ארוכים מיבבות:
אמר אביי בהא ודאי פליגי. אע"ג דאוקימנא דברי שא לא פליגי על כרחך בהא סיפא פליגי דלית לשנויי בה מידי והיינו פלוגתא:
דמתרגמינן. תרועה יבבה ובאימיה דסיסרא כתיב נמי האי לישנא ותיבב:
מאן דאמר שברים סבר גנוחי גנח. כאדם הגונח מלבו כדרך החולים שמאריכין בגניחותיהן:
ילולי יליל. כאדם הבוכה ומקונן קולות קצרים סמוכין זה לזה:

מתניתין

סדר תקיעות:

שלש של של שלש שלש.

שיעור תקיעה - כשלש תרועות.

שיעור תרועה - כשלש יבבות.

תקע בראשונה ומשך בשניה בשתיים - אין בידו אלא אחת.

מי שבירך ואחר כך נתמנה לו שופר - תוקע ומריע ותוקע שלש פעמים.

כשם ששליח צבור - חייב,

כך כל יחיד ויחיד - חייב.

דבן גמליאל אומר:

שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתו.

גמרא

והתניא:

"שיעור תקיעה - בתרועה!"

אמר אביי:

תנא דידן קא חשיב תקיעה דכולהו בבי ותרועות דכולהו בבי.

תנא ברא קא חשיב חד בבא ותו לא.

"שיעור תרועה כ שלש יבבות".

והתניא:

"שיעור תרועה כשלשה שברים".

אמר אביי:

בהא ודאי פליגי,

דכתיב: "יום תרועה יהיה לכם" (במדבר כט-א),

ומתרגמינן: "יום יבבא יהא לכו".

וכתיב באימיה דסיסרא: **"בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא"** (שופטים ה-כח).

מר סבר: גנוחי גנח.

ומר סבר: ילולי יליל.

141. לג, א

רס"י

שאינ תלמוד לומר בחדש השביעי. דהא כתב לן בכמה מקומות דיום הכפורים בחדש השביעי הוא והכא יוה"כ כתיב: והעברת. פשוטה משמע העברת קול אחד: ביוה"כ תעבירו. הרי העברה תחילה וסוף ותרועה כתיבא בינתים: ומנין שלש של שלש שלש. מנין דהנך פשוטה לפניך ולאחריה ותרועה באמצע עבדין תלתא זימני למלכיות חדא ולזכרונות חדא ולשפורות חדא: ת"ל. תרועה תלתא זימני לכל אחת פשוטה לפניך ופשוטה לאחריה: ומנין ליתן את האמור של זה בזה כו'. לפי ששלש תרועות הללו לא נאמרו במקום אחד שהשתים נאמרו בראש השנה והאחת ביובל מנין ליתן האמורות בראש השנה ביובל וליתן האמורה ביובל ברי"ה שיהו כאן וכאן שלש: שביעי שביעי לג"ש. נאמר ברי"ה בחדש השביעי ונאמר ביובל והעברת שופר תרועה בחדש השביעי: ותנא מעיקרא אייתי בהיקישא. לתלמוד זה מזה מניין שבשופר ופשוטה לפניך ולאחריה גמר ר"ה מיובל בהיקישא דאין ת"ל בחדש השביעי אלא להקיש כל תרועות של חדש השביעי שיהו שוות: ולסוף גמר בג"ש. ליתן האמור של זה בזה הא נמי תיתי בהיקישא דאי כדכתיבן שיהו שתים ברי"ה ואחת ביובל אין תרועות של חדש השביעי שוות: ה"ק אי לאו ג"ש. אי לא נאמרה ג"ש זו למשה מסיני לדונה הייתי מביא הכל בהיקישא כלומר מעצמו: והאי תנא מייתי לה ממדבר. שתהא פשוטה לפניך ופשוטה לאחריה: תקיעה בפני עצמה כו'. דלא תימא חדא היא והכי קאמר היו תוקעין תרועה אלא ה"ק ותקעתם תקיעה ואחריה הריעו תרועה: או אינו. אלא אחת היא והכי קאמר היו תוקעין תרועה: כשהוא אומר תתקעו ולא תריעו. מכלל דבמסעות תתקעו ותריעו קאמר ותרועה לא קרי לה תקיעה הרי על כרחך תקיעה בפני עצמה כו': תלמוד לומר ותקעתם. והדר תרועה: שאין ת"ל שנית. שכבר אמר ותקעתם תרועה ונסע מחנה פלוני כי הדר אמר ותקעתם תרועה ונסע מחנה פלוני פשיטא דשנית היא: תהא תקיעה שניה לה. והכי קאמר ותקעתם תקיעה שנית לתרועה: ה"ג ושלש תרועות נאמרו ברי"ה שבתון זכרון תרועה והעברת שופר תרועה יום תרועה יהיה לכם ושתי תקיעות לכל אחת ואחת מצינו למדין לרי"ה שלש תרועות ושש תקיעות שתים מדברי תורה ואחת מדברי סופרים והעברת שופר תרועה שבתון זכרון תרועה מד"ת יום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא רבי שמואל בר נחמני אומר אחת מד"ת ושתיים מד"ס והעברת שופר תרועה מד"ת שבתון זכרון תרועה ויום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא מאי לתלמודו הוא בא וכו':

תנו רבנן: "מנין שבשופר?" תלמוד לומר: "והעברת שופר תרועה" (ויקרא כה-ט) - אין לי אלא ביובל בראש השנה מנין? תלמוד לומר: "בחדש השביעי", שאין תלמוד לומר "בחדש השביעי". ומה תלמוד לומר "בחדש השביעי"? שיהיו כל תרועות של חדש שביעי זה בזה. ומנין שפשוטה לפניך? תלמוד לומר: "והעברת שופר תרועה". ומנין שפשוטה לאחריה? תלמוד לומר: "תעבירו שופר". ואין לי אלא ביובל בראש השנה מנין? תלמוד לומר: "בחדש השביעי", שאין תלמוד לומר "בחדש השביעי". ומה תלמוד לומר: "בחדש השביעי"? שיהו כל תרועות החדש השביעי זה בזה. ומנין לשלש של שלש שלש? תלמוד לומר: "והעברת שופר תרועה" (ויקרא כה, ט), "שבתון זכרון תרועה" (ויקרא כג, כד), "יום תרועה יהיה לכם" (במדבר כט, א). ומנין ליתן את האמור של זה בזה, ושל זה בזה? תלמוד לומר: "שביעי" (במדבר כט, א) "שביעי" (ויקרא כה, ט) לגזירה שוה. הא ביצד? שלש שהן תשע. שיעור תקיעה - בתרועה. שיעור תרועה - בשלשה שבירים. האי תנא מעיקרא מייתי לה בהיקישא, והשתא מייתי לה בגזירה שוה! הכי קאמר: אי לאו גזירה שוה, הוה מייתינא לה בהיקישא, השתא דאיתא גזירה שוה - היקישא לא צריך. והאי תנא מייתי לה בגזירה שוה ממדבר. דתנאי: "ותקעתם תרועה" (במדבר י-ה) - תקיעה - בפני עצמה, ותרועה - בפני עצמה. אתה אומר תקיעה בפני עצמה, ותרועה בפני עצמה? או אינו אלא תקיעה ותרועה אחת היא? בשהוא אומר: "ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו" (במדבר י-ז) - הוי אומר - תקיעה בפני עצמה, ותרועה בפני עצמה. ומנין שפשוטה לפניך? תלמוד לומר: "ותקעתם תרועה". ומנין שפשוטה לאחריה? תלמוד לומר: "תרועה יתקעו" (במדבר י-ו). רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר: "ותקעתם תרועה שנית" שאין תלמוד לומר: "שנית".

לד, א

רש"י

שתיים מד"ת. תרי קראי דרוש למניינא כדקתני ואזיל והעברת שופר תרועה שבתון זכרון תרועה מד"ת כלומר מכאן ללמוד שתיים יום תרועה יהיה לכם לא תדרשיה למניינא שהרי לתלמודו הוא בא מופנה לג"ש שדרש תרועה תרועה לג"ש אלא סופרים אמרוה כדי להשוות מלכיות וזכרונות ושופרות לתקיעותיהן:
רבי שמואל בר נחמני אומר כו' מאי לתלמודו הוא בא. בשלמא חד לג"ש אידך למאי:
לא משמע ליה. למדרש מיניה פשוטה לפנייה:
דרך העברתו. למעוטי הפכו ותקע בו כדאמרן (לעיל דף כו):
ניעבריה ביד. ואי לאו דהדר כתביה לא הוה משתמע תעבירו לשון תקיעה:

ומה תלמוד לומר: "שנית"?
 זה בנה אב: שכל מקום שנאמר: "תרועה" - תהא תקיעה שניה לה.
 אין לי אלא במדבר, בראש השנה מניין?
 תלמוד לומר: "תרועה" "תרועה" לגזירה שוה.
 ושלש תרועות נאמרו בראש השנה:
 "שבתון זכרון תרועה" (ויקרא כג-כד),
 "יום תרועה" (במדבר כט-א),
 "והעברת שופר תרועה" (ויקרא כה-ט).
 ושתי תקיעות לכל אחת ואחת,
 מצינו למדין: שלש תרועות ושש תקיעות נאמרו בראש השנה,
 שתיים - מדברי תורה,
 ואחת - מדברי סופרים.
 "שבתון זכרון תרועה", "והעברת שופר תרועה" - מדברי תורה.
 "יום תרועה יהיה לכם" - לתלמודו הוא בא.

רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן:
 אחת - מדברי תורה,
 ושתיים - מדברי סופרים.
 "והעברת שופר תרועה" - מדברי תורה,
 "שבתון זכרון תרועה" "יום תרועה יהיה לכם" - לתלמודו הוא בא.

מאי "לתלמודו הוא בא"?

מיבצי ביום - ולא בלילה.

ואידך? "ביום ולא בלילה" - מנא ליה?

נפקא ליה מ"ביום הכפורים" (ויקרא כה, ט).

אי מ"ביום הכפורים" יליף,
 נגמור נמי מיניה לפשוטה לפנייה ופשוטה לאחרייה!

"והעברת" "תעבירו" - לא משמע להו.

אלא, מאי דרשי בהו?

"והעברת" - כדרב מתנא,

דאמר רב מתנא:

"והעברת" - דרוך העברתו.

"תעבירו" - דקאמר רחמנא: נעבירה ביד.

ואידך?

דרב מתנא.

מדשני בדיבוריה.

"תעבירו" ביד - לא מצית אמרת, דגמר 'עברה' 'עברה' ממשעה,

כתיב הקא: "והעברת שופר תרועה",

וכתיב התם: "ויצו משה ויעבירו קול במתנה" (שמות לו-ו),

מה להלן - בקול,

אף כאן - בקול.

ולחאי תנא דמיייתי לה ממדבר,

כ"י

אי מה להלן חצוצרות אף כּאן חצוצרות!?

תלמוד לומר: "תקעו בהודש שופר בכסה ליום חגנו" (תהילים פא-ד).
אי זהו חג שהודש מתפסה בו?
הוי אומר זה ראש השנה.
וקאמר רחמנא: שופר.

רפ"י

מספקא ליה. ועבד תרווייהו:
ודלמא גנוחי הוא. ואין לך
 לעשות תרועות יבבות וקא
 מפסקא תרועה בין שברים
 לפשוטה שלאחריה:
ודלמא ילולי היא. ואין לנו
 שברים וקא מפסקי שברים
 דקשר"ק דר' אבהו בין תקיעה
 ראשונה לתרועה ואין כאן
 פשוטה לפנייה:
ברישא גנוחי גנח. גניחות
 ארוכות קומפליניני"א בלע"ז:
והדר מיליל. רצידי"ר בלע"ז:

142. לד, א

אתקין רבי אבהו בקסרי:
 תקיעה, שלשה שברים, תרועה, תקיעה.

מה נפשד?

אי ילולי יליל - לעבד תקיעה תרועה ותקיעה.
 ואי גנוחי גנח - לעבד תקיעה שלשה שברים ותקיעה!

מספקא ליה אי גנוחי גנח אי ילולי יליל.

מתקיף לה רב עזרא:

ודלמא ילולי הוה, וקא מפסיק שלשה שברים בין תרועה לתקיעה!

דהדר עביד: תקיעה, תרועה ותקיעה.

מתקיף לה רבינא:

ודלמא גנוחי הוה וקא מפסקא תרועה בין שברים לתקיעה!

דהדר עביד תקיעה שברים תקיעה.

אלא, רבי אבהו מאי אתקין?

אי גנוחי גנח - הא עבדיה!

אי ילולי יליל - הא עבדיה!

מספקא ליה דלמא גנח ויליל.

אי הכי, ליעבד נמי איפקא,

תקיעה תרועה שלשה שברים ותקיעה, דלמא יליל וגנח!

סתמא דמילתא כי מתרע באיניש מילתא,

ברישא גנח והדר יליל.

143. לד, א-ב

רש"י

תשע תקיעות. תרועות נמי קאמר:
מתשעה בני אדם כאחד לא יצא. תרי קלי לא משתמעי כך פירושה לפי מה שכתוב בספרים ולא מלתא היא דהא אוקימנא (לעיל דף כז.). תרי קלי מתרי גברי משתמעי וה"ג לה בתוספתא מתשעה בני אדם כאחד יצא ואפי' בסירוגין ואפילו כל היום כולו ולא גרסינן תקיעה מזה ותרועה מזה יצא דהיינו רישא ואי גרסינן לה הכי הוא דגרסי' מטי' בני אדם כאחד תקיעה מזה ותרועה מזה יצא ואפי' בסירוגין כו':
אם שהה. בסירוגו כדי לגמור את כולו חוזר:
לדידי לא סבירא לי. מה שהפסקת דאית ליה לרי' יוחנן במסכת ברכות (דף כד:) היה קורא קריאת שמע והגיע למבואות מטונפות מניח ידו על פיו וקורא ולא סבירא לי נמי דמשום שהה יהא צריך לחזור:
לדידך דסבירא לך. ואתה חולק עלי בשתייהן דכיון דקא בעית מהו לגומרה מכלל דסבירא לך סירוגין מעכבי קרייה ומבעיא לך בכמה הוי סירוגין:

"תקע בראשונה ומשך בשניה בשתיים".

אמר רבי יוחנן:
 לד, ב. שְׁמַע אֶת־תְּשַׁע תְּקִיעוֹת בְּתִשְׁעַ שְׁעוֹת בַּיּוֹם - יֵצֵא.

תניא נמי הכי:
"שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום - יצא.
מתשעה בני אדם באחד - לא יצא.
תקיעה מזה ותרועה מזה - יצא,
ואפילו בסירוגין,
ואפילו כל היום כולו".

ומי אמר רבי יוחנן הכי? !
 והאמר רבי יוחנן משום **רבי שמעון בן יהוצדק:**
 בהלל ובמגילה:
 אם שהה כדי לגמור את כולה - חוזר לראש!

לא קשיא:
 הא - דידיה.
 הא - דרביה.

ודידיה לא? !
 והא רבי אבהו הוה שקיל ואזיל בתריה דרבי יוחנן והוה קרי קריאת שמע,
 כי מטא למבואות מטונפות - אישתיק.
 בתר דחליף, אמר ליה: מהו לגמור?
 אמר ליה: אם שהית כדי לגמור את כולה - חוזר לראש!

הכי קאמר ליה:
 לדידי - לא סבירא לי,
 לדידך - דסבירא לך, אם שהית כדי לגמור את כולה חוזר לראש.

רפ"י

תקיעות. וברכות דעלמא כגון
תעניות אין מעכבין זו את זו אם
בירך ולא תקע: מי שבירך כו':

144. לך, ב

תנו רבנן:

"תקיעות - אין מעכבות זו את זו.

ברכות - אין מעכבות זו את זו.

תקיעות וברכות של ראש השנה ושל יום הכפורים - מעכבות".

מאי טעמא?

אמר רבה:

"אמר הקדוש ברוך הוא:

אמרו לפני בראש השנה: מלכיות זכרונות ושופרות.

מלכיות - כדי שתמליכוני עליכם.

זכרונות - כדי שיבא לפני זכרוניכם לטובה,

ובמה?

בשופר".

145. לד, ב

"מי שבירך ואחר כך נתמנה לו שופר תוקע ומריע ותוקע".

טעמא דלא הוה ליה שופר מעיקרא,
הא הוה ליה שופר מעיקרא - כי שמע להו אסדר ברכות שמע להו.

רב פפא בר שמואל קם לצלויי.
אמר ליה לשמעיה: כי נהירנא לך, תקע לי.

אמר ליה רבא:
לא אמרו אלא בחבר עיר.

תניא נמי הכי:

"בשהוא שומען - שומען על הסדר, ועל סדר ברכות.

במה דברים אמורים: בחבר עיר.

אבל שלא בחבר עיר - שומען על הסדר, ושלל על סדר ברכות.

ויחיד שלא תקע - חבירו תוקע לו

ויחיד שלא בירך - אין חבירו מברך עליו.

ומצוה בתוקעין יותר מן המברכין.

ביצד?

שתי עירות, באחת תוקעין, ובאחת מברכין.

הולכין למקום שתוקעין,

ואין הולכין למקום שמברכין".

פשיטא!

הא - דאורייתא,

הא - דרבנן!

לא צריכא דאף על גב דהא - ודאי,

והא - ספק.

רס"י

כי נהירנא לך. לסימן שסיימתי
הברכה:

אלא בחבר עיר. חבורת צבור

אבל יחיד מברך את כולו ואח"כ

תוקע תשע תקיעות:

דהא ודאי והא ספק. ודאי הוא

לו שאם ילך אצל המברכין

ימצא שם עשרה ויתפלל ש"צ

ויוציאנו ידי חובתו ואם ילך

אצל התוקעין שמא כבר עמדו
והלכו לביתם:

146. לד, ב - לה, א

רפ"י

כשם שש"צ וכו' :
למה צבור מתפללים. בלחש:
מוזים חכמים. אחר שנחלקו
 חזרו והודו:
אמר ליה. ר' חייא לרב דימי:
רבה בר בר חנה נמי. דמריה
 דשמעתא הוא:
הכי קאמר. שנחלקו על רבן
 יוחנן כשאמר כן:
כי סליק רבי אבא מימי.
 שהפליג בספינה לים וחזר:
בברכות של ר"ה. לקמן מפרש
 מ"ש הני:
מאן מוזים. לו בברכות של ר"ה
 ויוה"כ ר"מ:
והלכה מכלל דפליגי. דקאמר ר'
 יוחנן הלכה כרבן [גמליאל] בהך
 דמשמע מכלל דעמדו
 במחלוקתן:
רבנן. שאר החכמים חוץ מר"מ:
אילימא משום דנפיש קראי.
 דאיכא דמוספי ר"ה ור"ח
 ומלכיות וזכרונות ושופרות:

"כשם ששליח צבור חייב כן כל יחיד ויחיד - חייב.
רבן גמליאל אומר:
שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתו"].

תנאי:

"אמרו לו לרבן גמליאל:
לדבריה למה צבור מתפללין?
אמר להם: כדי להסדיר שליח צבור תפלתו.
אמר להם רבן גמליאל:
לדבריהם למה שליח צבור יורד לפני התיבה?
אמרו לו: כדי להוציא את שאינו בקי.
אמר להם: כשם שמוציא את שאינו בקי, כן מוציא את הבקי."

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
 מוזים חכמים לרבן גמליאל.

ורב אמר:

עדיין היא מחלוקת.

שמעיה רבי חייא בריה דרבה בר נחמני אזל אמרה לשמעיה קמיה דרב דימי בר חיננא.
 אמר ליה: הכי אמר רב: עדיין היא מחלוקת.

אמר ליה רבה בר בר חנה:

נמי הכי קאמר,

כי אמר רבי יוחנן להא שמעתא אפליג עליה ריש לקיש ואמר: עדיין היא מחלוקת.

ומי אמר רבי יוחנן הכי?!

והאמר רבי חנה ציפורא אמר רבי יוחנן:

הלכתא כרבן גמליאל.

"הלכתא" מכלל דפליגי!

לה, א כי סליק רבי אבא מימי, פירשה:

"מוזים חכמים לרבן גמליאל" - בברכות של ראש השנה, ושל יום הכפורים.
 ו"הלכה מכלל דפליגי" - בברכות דכל השנה.

איני והאמר רבי חנה ציפורא אמר רבי יוחנן:

הלכה כרבן גמליאל בברכות של ראש השנה, ושל יום הכפורים!

אלא אמר רב נחמן בר יצחק:

מאן מוזים? רבי מאיר.

"והלכה מכלל דפליגי" - רבנן.

דתנאי:

"ברכות של ראש השנה ושל יום הכפורים - שליח צבור מוציא הרבים ידי חובתו,

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

כשם ששליח צבור - חייב,

כן כל יחיד ויחיד - חייב."

מאי שנא הני?

אילימא משום דנפיש קראי -

רס"י

כיון שאמר ובתורתך כתוב.
 כלומר כיון שאמר נעשה ונקריב
 לפניך כמצות רצונך כמו
 שכתבת עלינו בתורתך:
אין צריך. לומר מקראות
 המוספין:
אלא משום דאושי. שהרי כאן
 תשע וארוכות ומטעות דאין
 הכל בקיאין בהן ורבתי
 מפרשין להא דרב חננאל
 במלכיות וזכרונות ושופרות
 וקשיא לי הא דלא כרבנן ולא
 כר' יוחנן בן נורי דתנן (לעיל דף
 לב.) אין פוחתין מעשרה מלכיות
 וכו'.

והאמר רב חננאל אמר רב:
 כיון שאמר: "ובתורתך כתוב לאמר" שוב אינו צריך!

אלא, משום דאושי ברכות.

כ"ז

147. לה, א

גופא:

"אמר רב הוננאל אמר רב:
כיון שאמר: "ובתורתך כתוב לאמר" שוב אינו צריך".

סבור מינה, הני מילי ביחיד,
אבל בצבור - לא.

אתמר:

אמר רבי יהושע בן לוי:
אחד יחיד, אחד צבור - כיון שאמר: "ובתורתך כתוב לאמר" - שוב אינו צריך.

148. לה, א

רש"י

ושל פרקים. מועדות:
מתלתין לתלתין. שהיה מחזור
תלמודו כל שלשים יום:
פטר היה כו'. ששי"צ מוציאם:
אינו בכלל ברכה. ואע"פ שעם
שבשדות בכלל ברכה הני דמצו
למיתי קמי כהנים ויפנו כהנים
אליהם ויברכום והם לא באו
אינו בכלל ברכה:
אבל דעיר לא. משום דלא אניסי
ויכולין להסדיר תפלתן:

אמר רבי אלעזר:

לעולם יסדיר אדם תפלתו, ואחר כך יתפלל.

אמר רבי אבא:

מסתברא מילתיה דרבי אלעזר בברכות של ראש השנה, ושל יום הכפורים, ושל פרקים.
אבל דכל השנה - לא.

איני והא רב יהודה מסדר צלותיה ומצלי!

שאני רב יהודה,

כיון דמתלתין יומין לתלתין יומין הוה מצלי,
כפרקים דמי.

אמר רב אחא בר עזריא אמר רבי שמעון חסידא:

פטר היה רבן גמליאל אפילו עם שבשדות.

ולא מיבעיא הני דקיימי הכא?

אדרבה הני אניסי, הני לא אניסי!

דתני אבא בריה דרב בנימין בר חייא:

"עם שאחורי כהנים אינו בכלל ברכה".

אלא, כי אתא רבין אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי שמעון חסידא:

לא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות,

מאי טעמא?

משום דאניסי במלאכה,

אבל בעיר - לא.

הדרן עלך יום טוב

וסליקא לה מסכת ראש השנה